Naturskyddsföreningen
Gävleborg

Energimyndigheten
Gerd Lejdstrand
gerd.lejdstrand@energimyndigheten.se

Gysinge 9/4-19

Synpunkter gällande förslaget på tidplan i nationella planen

Naturskyddsföreningen Gävleborg, som en regional aktör och egen juridisk person, vill tillstyrka nedanstående synpunkter som tidigare har inkommit till Energimyndigheten från Naturskyddsföreningen centralt. Naturskyddsföreningen Gävleborg verkar aktivt för vattenfrågorna inom länet genom sitt nätverk Havs- och sötvattengruppen och har varit mycket positiva till de restaureringsåtgärder som har vidtagits i Nedre Dalälven. Att ens överväga att skjuta på omprövningarna gällande Dalälven till 2035 anser vi vara rent bedrövligt och vi hoppas innerligt att det förslaget inte antas utan att omprövningarna istället påbörjas så snart som möjligt.

Vattenkraften är en viktig förnybar energikälla som förser Sverige med nästan hälften av all elenergi. Samtidigt medför vattenkraften stor negativ påverkan på landets akvatiska ekosystem. De största problemen som orsakas av vattenkraften är att den påverkar flödesregimen och fragmenterar vattenlandskapet. Att åstadkomma en mer naturlig flödesregim och skapa fria vandringsvägar för fisk och andra djur är därför de viktigaste åtgärderna för att göra vattenkraften mer miljöanpassad.

Naturskyddsföreningen har under många år engagerat sig för att få vattenkraften mer miljövänlig och välkomnade därför den nya lagstiftningen som nu finns på plats och vars syfte är att alla Sveriges vattenkraftverk ska prövas enligt miljöbalkens krav. Idag är det endast ett fåtal vattenkraftverk som har tillstånd enligt miljöbalken och som bedrivs på ett sätt som är förenligt med de krav på teknik och miljöanpassning som de facto gäller enligt Sveriges miljölagstiftning. Den nya lagen innebär att verksamhetsutövare för vattenverksamheter som producerar vattenkraftsel har en skyldighet att se till att anläggningen har moderna miljövillkor enligt miljöbalken. För att uppnå detta kommer alla svenska vattenkraftverk att bli föremål för en miljöprövning enligt miljöbalkens redan gällande krav.

Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten bedömer i rapporten Strategi för åtgärder i vattenkraften (Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten 2014), att det är möjligt att genomföra miljöförbättrande åtgärder vid svenska vattenkraftverk så att det svenska miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag uppnås, utan en väsentlig negativ påverkan på energisystemet. Naturskyddsföreningen hoppas att myndigheterna lever upp till dessa föresatser och vår förhoppning är att omprövningarna av tillstånden för vattenkraft kommer att leda till att det ställs krav på såväl vattenkraftsanläggningars utformning som drift. Anläggande av fiskvandringsväg, minimitappning och anpassade flöden är exempel på villkor som kan bli aktuella för att en anläggning ska få tillstånd att bedriva verksamhet enligt propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop.2017/18:243).

Nu är det dags att utforma en tidplan för när verksamheterna som omfattas av den nationella planen ska omprövas. Havs- och vattenmyndigheten, Svenska kraftnät och Energimyndigheten har presenterat ett förslag på under vilken tidperiod varje huvudavrinningsområde ska

Naturskyddsföreningen
Gävleborg

omprövas som innebär att omprövningen sker i tur och ordning under en 20-års period. Enligt myndigheterna tar förslaget hänsyn till två kriterier, komplexiteten och miljövärdet.

Naturskyddsföreningen är kritisk till förslaget på tidsplan av flera anledningar:

- *Natura 2000 områden prioriteras inte – Naturskyddsföreningen har i samband med tidigare samråd flera gånger framfört att vi vill att de huvudavrinningsområden som innehåller Natura 2000-områden ska omprövas först. Sverige har en skyldighet att leva upp till våra antaganden i art- och habitatdirektivet och därför är det av största vikt Natura 2000-områden prioriteras i den nationella prövningsplanen så att miljöförbättrande åtgärder kan påbörjas där snarast. Naturskyddsföreningen har förståelse för att myndigheterna har svårt att ta fram en tidsplan som förhåller sig till att tidsundantag inte kan meddelas efter 2027. Men det innebär inte att myndigheterna kan bortse från att det strängaste kravet ska gälla för vattenförekomster som omfattas av såväl ramvattendirektivets som art- och habitatsdirektivets krav. Det är inte möjligt att tillämpa tidsundantag för en vattenförekomst som påverkar ett Natura 2000-område. Dessa vattenförekomster skulle ha uppnått GES/GYBS redan 2015 och bör därför prioriteras. Det enda skälet som Naturskyddsföreningen kan se för att skjuta fram omprövningarna är att det behövs mer underlag. Det är dock orimligt att det resulterar i att omprövningarna börjar först 2035, något myndigheterna föreslår för Dalälven.*
- *Redan väl undersökta avrinningsområden prioriteras inte – Naturskyddsföreningen anser att de älvar som redan är väl undersökta och där omfattande inventeringar, förstudier och förslag på miljöförbättrande åtgärder finns bör ligga tidigt i tidplanen – det gäller t ex Dalälven (omprövningsstart i förslaget 2035), Umeälven (2026) och Ångermanälven (2031). Vad gäller Umeälven så bör framförallt delen nedströms Vindelälven prioriteras för omprövning tidigt eftersom åtgärder i denna del av Umeälven påverkar en hel nationalälv.*
- *Kriterierna för prioriteringsordning i tidplanen är otydliga – Myndigheterna hävdar att de kriterier som legat till grund för förslaget på tidplan är komplexiteten och miljövärdet. Hur dessa kriterier har använts är emellertid oklart. De HARO:n som man föreslår kommer att omprövas tidigt utgör relativt obetydliga vattenförekomster med måttlig ekologisk status, utan stora konnektivitetsproblem och som inte innehåller Natura 2000-områden eller annan skyddad natur – dvs relativt ”okomplicerade” vattendrag där frågor om skyddsvärd natur och hotade arter förmodligen inte kommer att ställa till problem vid omprövningen. Naturskyddsföreningen anser att myndigheterna måste redovisa mycket tydligare hur det nuvarande förslaget på tidplan tagits fram och på vilket sätt kriterierna komplexiteten och miljövärdet använts vid prioriteringen av vilka HARO:n som ska prövas först.*

Jenny Olsson
Ordförande, Naturskyddsföreningen Gävleborg